

גדלות האדם ודביקותו בהקב"ה, תלויה בעיקר בהתמודדותו ובעמידתו בעוז בנסיונות ובקשיים!!!

« על מה נשתבח אברהם אבינו על צדקות או התגברות על הנסיונות?? »

כתיב בפרשה והאלקים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני. ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו' (בראשית כב, א-ב). כתב הרמב"ן (האמונה והבטחון פ"ו), "לא נשתבח אברהם אבינו על מה שקיים את כל התורה (יומא כח:), כי רבים קיימו את המצוות כולן ולא נתעלו במדרגת כמוהו. אלא כל זאת היה בזכות עמידתו בגבורה בעשרה נסיונות, וכמאמרם (אבות ה, ג), 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן להודיע כמה חיבתו', עכ"ל.

וכך כתב הספורני בפסוק כי עתה ידעתי וגו' ולא חשכת את בנך את יחידך ממני (בראשית כב, יב), וז"ל: "ידעתי, אני המלאך, שבדין יגדילך האל על מלאכיו, כאמרם ז"ל (סנהדרין צג), 'גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת'. והיינו, כי על ידי העמידה בנסיונות עולה ומתעלה בדרגא יתירה על מלאכי השרת", עכ"ל.

כיוצא בו כתב הרה"ק מראפשיץ זי"ע (בספה"ק זרע קודש פר' לך בסופו ילקוטים), וז"ל: "מה שנכתב בתורה מעשי אבות ולא נכתב מה עשה מיכאל המלאך ושאר המלאכים, רק, שהאבות הקדושים המשיכו התורה ע"י שירת טבעם הגשמית, שעשו כל דבר היפך טבעם הגשמית, ונעשה מזה תורה, למשל, אברהם שבר טבע הגשמי שלו, והעלה בנו יחידו ונעשה מזה תורה", עכ"ל.

« היעלה על הדעת שאברהם נמלך עם ממרא האם לקיים ציוו השית"ת?? »

והנה איתא במדרש (ילקוט שמעוני רמז ע"ג, וכע"ז בתנחומא ג), על הפסוק שבריש פרשת וירא אליו ה' באלני ממרא, בזה"ל: "למה נקרא שמא ממרא, שהמרה פנים באברהם. בשעה שאמר לו הקב"ה למול, ונמלך בשלושה אוהביו, אמר ליה ענר, כבר בן מאה שנה אתה, ואתה הולך ומצער עצמך. אמר לו אשכול, מה אתה הולך ומסיים עצמך בין שונאיך. אמר לו ממרא, ולא עמד לך אלוך בכתשן האש, ברעבון ובמלאכים, והדבר הזה שהוא אומר לך למול אין אתה שומע לו. אמר לו הקב"ה, אתה נתת לו עצה, חייך איני נגלה עליו אלא בפלטין שלך", עכ"ל.

וכבר נתקשו המפרשים, היעלה על הדעת שהסתפק אברהם אבינו האם לקיים ציווי הבורא עד שהוצרך ליטול עצה על המילה, והרי קיים אברהם את כל התורה קודם שניתנה אף שלא נצטווה, וכי עתה שנצטווה יהא אצלו פקפוק וספק כלשהו אם למול את עצמו.

ומבאר בעל התרומת הכרי (פתח שער אות א) בזה"ל: "כי זה הכלל, העבודה עם יגיעה, חשובה פי כמה וכמה מעבודה הבאה בנקל ללא כל מניעות והפרעות. והנה, בכל אותם המצוות שקיים אברהם אבינו כשעדיין לא היה מצווה ועושה, הרי היה בידו ברירה לבחור האם לעשותם אם לאו, כי לא היה מחויב בדבר, ואעפ"כ התגבר לעשותם והיה אצלו עבודה גדולה. עתה, כשנצטווה על המילה, לא מצא בעצמו שום צד לבטל עשותה שהרי נצטווה עליה, ונתאוהו אברהם אבינו שגם מצוה זו

תהא אצלו בקושי ובעמידה בנסיון, אלא שלא היה לו שום נסיון בדבר, על כן נתחכם לילך אצל שלושת אוהביו בכדי שהם יסיתוהו שלא למול את עצמו, ואז יתגבר כארי לעשות רצונו ית'. זוהי העבודה המעולה והמשובחת. (עיי"ש, שמבאר שאמר לו ממרא, וכי מחפש אתה שיתרבה שכרך כי לפום צערא אגרא, והלא כבר קבלת שכר הרבה, שעמד לך בכבשן האש וברעבון ובמלכים, ואם כן ראוי לך לעבודו שלא על מנת לקבל פרס, ואין לך לחזור אחר צדדי הנסיון, אלא עשה את המצוה כמו שנאמר לך).

"ומעשי אבות סימן לבנים, וכמו שכתוב השל"ה (וירא דרך חיים תוכחת מוסר אות מ"ב), מפרשת העקידה ילמוד אדם מוסר וימסור נפשו על קדושת השם יתברך, ומכל שכן שימסור אבר מאבריו או שירת איזה תאוה, כגון לעמוד בהשכמה לתורה ולתפלה, או לשבור שאר תענוגים, וכן שיחה בטלה וכיוצא בזה, יבטל רצונו מפני רצון המקום."

"עוד יחשוב האדם, באם באה לידו איזה עבירה או איזה מצוה, יחשוב אולי השם יתברך מנסה אותי עתה אם אעבור או אקיים, כדרך שניסה את אברהם אבינו, ובודאי אילו ידע האדם שהקב"ה מנסה אותו עתה, היה נזהר מאוד. על כן יחשוב האדם תמיד בבוא איזה ענין לידו, כי כן היא מדתו של הקב"ה, שולח איזה ענין לאדם כדי לנסותו, ואשרי אדם שה' אלוקיו תמיד במחשבתו", עכ"ל.

ולהודיע חיבתו של כל יחיד ויחיד העומד בגבורה כנגד יצרו בעשרה נסיונות, כל חד וחד בדאית ליה, וכבר הביא הרה"ק האור לשמים זי"ע (חוקת ד"ה עלי באר), בשם הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, בביאור הכתוב והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו (שם כב, ג), שהראהו הקב"ה לאברהם איל אחר, שיש עוד איל מלבד איל זה. והוא כאשר האדם נאחז בסבך היצר, המסבכו ומושכו אחר תאוותיו, והוא נלחם בגבורה כנגד הצר הצורך, ומשבר רצונותיו וטבעיו מפני רצון השי"ת, הרי זה חשיב כעקידה ממש. ועל זה מסיים הכתוב בקרניו, שהוא מלשון הארה, וכמו פי קרן עור פניו (שמות לד, לה), שהעומד בנסיון תחל אורו עד כסא הכבוד.

« מהו השכר למי שמתגבר על יצרו ומתעלה על טבעו?? »

וכל כך רבתה מעלת הזובח את רצונו ועובד את בוראו כנגד טבעו ומזגו, שאפילו בהאי עלמא ישלם לו ה' כמפעלו מידה כנגד מידה, לשנות עבורו את הטבע להטיב לו.

כדכתב הגה"ק הכתב סופר זי"ע (ד"ה עוד נ"ל ע"ד צחות) על הכתוב ויאמרו אליו איה שרה אשתך, ויאמר, הנה באהל (בראשית יח, ט), כי בראות המלאכים את השפע הרב שהוגש לפניהם בבית אברהם, ג' לשונות בחרדל וכו', אמרו לו איה שרה אשתך, לבטח איננה בבית, שהרי אשה עיניה צרה באורחים (בבא מציעא פז), ומכיון שאיננה בבית היית יכול להגיש לנו הרבה כפי רצונך.

ויאמר להם אברהם, לא כדבריהם, אלא הנה היא באוהל, והיא אשר הכינה את כל השפע הרב, כי שיברה את טבעה, שלא להיות עיניה צרה באורחים, אלא מכנסת היא את האורחים כראוי, כדרך הצדיקים שמשנים טבעם. וכך רימזו גם בלשון הכתוב חָדַל לְהִיטֵא אֶרְחָא כְּנָשִׁים (שם יא), ששינתה אורח חייה ודרכיה משאר הנשים.

אמרו המלאכים, אם כן, ראויה היא שישלם לה ה' מידה כנגד מידה, וישנה בעבורה את הטבע, שתלד בן, ואז בישרו שוב אֶשׁוּב אֶלְיָךְ קָעַת חַיָּה וְהָיָה בֶן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ (שם י). ומכאן, כל אחד ואחד בעניינו, כאשר ישר טבעו למען שמו יתברך, יזכה לישועות וניסים ניסים למעלה מעלה מדרך הטבע.

כדברים הללו כתב הרה"ק **הבאר מים חיים זי"ע** (פרשת נח יד), ובזה מבאר, דהנה אצל אברהם אבינו מצינו שעשה לו הבורא ניסים למעלה מדרך הטבע, וכגון הצלתו מאור כשדים, ומה שנהפך העפר שבידו לחיצים ובליסטראות בזרקו על שונאיו (סנהדרין קט:), ואילו הצלת נח איש צדיק הייתה רק על פי דרך הטבע שהוצרך לבנות תיבת עצי גופר שתוכל עמוד נגד המבול, ולא נעשה לו נס שינצל מן המבול ללא תיבה וכיוצא בזה, ומה נשתנה דינו של זה מזה.

אלא, כי הקב"ה נוהג עם כל אחד מידה כנגד מידה, ולכן, נח שעבד את הקב"ה בכל כוחו אבל בדרך טבע העולם כדכתיב אֶת הָאֱלֹקִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ (שם ו, ט) (אלקיים בגימטריא הטבעי), על כן גם נס הצלתו לא הייתה כי אם בדרך הטבע. מה שאין כן אברהם אבינו ששיבר את טבעו, ועבד את בוראו למעלה מדרך הטבע, שהיה מכריז אמונתו בה' והיו כל בני העולם מעבר אחד והוא מעבר אחר, לכן גם הנהגת ה' עמו הייתה למעלה מדרך הטבע.

« כמה צריך האדם 'להתאמץ' כדי לזכות ל'הכרה' ולשכר טוב?? »

ומוכח מהתורה הק', שאפילו בן אדם רק התאמץ בדבר קטן מאוד, ג"כ זוכה בגלל זה לדברים נוראים, כאשר כתבה התורה הק', וַיִּקַּח שָׁם וַיִּפֹּת אֶת הַשְּׁמָלָה וַיְשִׁימוּ עַל שָׂכָם שְׁנֵיהֶם וַיִּלְכוּ אַחֲרָיִת וַיִּכְסּוּ אֶת עֲרֹת אֲבִיהֶם וּפְנֵיהֶם אַחֲרָיִת וְעֲרֹת אֲבִיהֶם לֹא רָאוּ (בראשית ט, כג), ופרש"י, "אין כתיב כאן 'ויקחו' אלא 'ויקח', לימד על שם שנתאמץ יותר מיפת", עכ"ל.

ולכאורה הדברים האלה מעוררים תמיהה והשתוממות, שכן איזה מידת התאמצות אנו יכולים לתאר לעצמנו בפעולה כזו של נשיאת השמלה וכיסוי הערוה של אביהם, דהלא ברור שאין כאן מאמץ גדול באופן כללי, ועוד שנוכל להבדיל בין מאמץ 'גדול' של שם למאמץ 'קטן' של יפת, ובכל זאת התורה מצאה לנכון לפרסם לדורי דורות גם חלק ההתאמצות הזו של שם.

ואכן התפעלות והשתוממות יתירה עד לאין ערוך תהיה לכשנמשיך בדברי רש"י הנ"ל, כי אז נראה בעליל כמה גדולה הערכת התורה להבדל קטן כזה, דזהו המשך לשונו של רש"י, "לכך זכו בניו לטלית של ציצית, ויפת זכו בניו לקבורה שנאמר (יחזקאל לט, יא) אתן לגוג מקום שם קבר", עכ"ל.

והנה לכשנעיין ונתבונן בדבר, נגלה פלא עצום בכמה נקודות הבדל שבין השכר שקיבל שם שנתאמץ הרבה לבין השכר שקיבל יפת שעשה אבל לא התאמץ בעבורה.

נקודה ראשונה זו עומד עליה הגר"ז **סורוצקין זצ"ל** (בספרו **אזנים לתורה**) שכותב בזה"ל: "...אמנם שניהם זכו שינהגו עמהם במידה כנגד מידה, הם כיסו את אביהם ובשכר זה זכו גם כן לכיסוי, שכן כאשר מובטח לשם את מצות ציצית, הרי שיש בזה גם הבטחה שיהיו לו בגדים שיוכל להטיל בהם ציצית, ובאותו מדה יזכה גם זרעו של יפת לקבורה שהיא כיסוי הגוף."

"אולם בוא וראה את ההבדל הגדול ביניהם. שם שהיה הרוח החיה שבמצוה הזו, הרי שבזכות המצוה יזכה בבגד בעודו בחיים, שהרי במצות ציצית יתחייב בה אדם חי, לעומתו יפת שנגרר אחריו בקיום המצוה יזכה לכיסוי עפר הנועד למתים שיובאו לקבורה", עד כאן דבריו.

אבל בעל **האזנים לתורה** מציין לקושיה נוספת, והיא, משך הזמן שיצטרכו שם ויפת להמתין עד קבלת שכרם. "דהנה ל'שם' ניתנה המצוה במהירות יחסית, כאשר עמדו בני בניו למרגלות הר סיני, ואז קיבלו את מצות ציצית בתוך שאר תרי"ג מצות. ומנגד 'יפת' לא קיבל זאת כלל מיד, והאמת שעד עצם היום הזה לא קיבלה, כי מלחמת גוג עדיין לא היתה, וכבר היום אפשר לומר שמדובר בהפרש זמן של למעלה משלוש אלפי שנים בין שכרו של שם לשכרו של יפת."

"וכאשר נמשיך לקרוא את הפסוקים נגיע ליתרון עצום נוסף בשכרו של שם לעומת שכרו של יפת. דהלא בהמשך נאמר (שם י, כז) **יִפֹּת אֶלְקִים לְיִפֹּת וַיִּשְׁכַּן בְּאֶהָלָי שָׁם, וּפְרָשִׁי, וּמְדַרְשׁ חַכְמִים, אֶע"פ שִׁיפֹת אֶלְקִים לִיפֹת, שְׁבֵנָה כּוֹרֵשׁ שְׁהִיָּה מִבְּנֵי יִפֹת בֵּית שְׁנִי, לֹא שְׂרָתָה בּו שְׁכִינָה, וְהִיכַן שְׂרָתָה, בְּמִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן שְׁבֵנָה שְׁלֵמָה שְׁהִיָּה מִבְּנֵי שָׁם'.**"

"הרי שמכאן נבע ההבדל הגדול שבין שני בתי המקדשות, שבית המקדש מבני בניו של שם היה בה השראת השכינה, לעומת בית המקדש מבני בניו של יפת שלא היה בה השראת השכינה, וכל זה הוא תוצאה מן ההבדל הקטן שנתאמץ שם במצוה יותר מיפת". עד כאן דבריו.

מן הראוי לחזור ולהדגיש שמדובר כאן בהבדל כה קטן עד שלעומד מן הצד אין אפשרות להבחין בהבדל כל שהוא בין נשיאת השמלה על ידי שם לבין נשיאת השמלה על ידי יפת, ואעפ"כ לימדונו חז"ל שהיה הבדל קל אבל על התאמצות כזו זוכה שם לדרגות כה רמות אכן מה גדול הוא כוחו של הבדל קטן.

הנה בהפטרה של פרשת בשלח ישנה הרחבת דברים בענין ערך המעשים, שכן דרשו חכמינו ז"ל (ילקוט שופטים רמז מב) וזה לשונם: "מה טיבה של דבורה שנתנבאת על ישראל ושפטה אותם, והלא פנחס בן אלעזר עומד ומעיד אני עלי את השמים ואת הארץ בין גוי בין ישראל בין איש בין אשה בין עבד בין שפחה הכל לפי מעשיו של אדם רוח הקודש שורה עליו, תנא דבי אליהו, אמרו, בעלה של דבורה עם הארץ היה, א"ל בוא ואעשה לך פתילות ולך לבית המקדש שבשילה אז יהיה חלקך בין הכשדים שבהם ותבא לחיי העולם הבא, והיא עושה פתילות והוא מוליך לבית המקדש וכו', ד"א לפידות, ע"ש שאשתו עושה פתילות, והיא מתבוננת ועושה פתילות עבות כדי שיהיה אורן מרובה, והקב"ה בוחן לבות וכליות אמר לה דבורה את נתכוונת להרבות אורי אף אני ארבה אורך ביהודה ובירושלים", עכ"ל.

מבואר כאן, שניתן לזכות לעוה"ב אפילו בשליחות להביא פתילים לבית המקדש. והדברים נפלאים, דהכיצד בעבור דבר קטן מאד שהכינה פתילות יותר עבות זכתה להיות נביאה ושופטת בישראל שהן מהמדריגות היותר גדולות בישראל. הוי אומר שאין ברוחניות דברים קטנים, והמעלה הקטנה ביותר אשר תהיה, באם נעשתה בכוונה להרבות כבוד שמים הרי שיהיה בכוחה די כדי לגדל ולרומם את האדם עד שמי שמים.

ויודעים דברים הנוראיים של **החתם סופר** (פרשת נשא, הועתק במלואו בגליון פרשת בהעלותך שנת תשפ"א) שבתו"ד מתבטא בלשון דלהלן: "...אולם בדורו של שמד נקראים הם (-עם ישראל) בני מררי, מפני שממררים את חייהם ביסורים קשים וכפי שנרמז בשמות בני מררי מחלי ומושי מחלי מלשון חולי ומכה ומושי מלשון שמשו מאהליהם, הם טרודים סחופים ומעורבבים בכל צרותיהם ממחרפיהם ומלוחציהם. ומאחר שהם עומדים במדריגתם, אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם כמו שאמרו חז"ל דורו של שמד אין בריה יכולה לעמוד במחיצתם. והאיך יאמר בהם 'נשא לבית אבותם' כי אין צריך לרומם אותם אל מדרגות אבותם, כי אבותם טפלים להם והם גדולים מאבותם", עד כאן תוכן דבריו הק' והנוראיים.

"... עוד יחשוב

האדם, באם באה

לידו איזה עבירה או

איזה מצוה, יחשוב

אולי השם יתברך

מנסה אותי עתה

אם אעבור או

אקיים, כדרך

שניסה את אברהם

אבינו, ובודאי אילו

ידע האדם שהקב"ה

מנסה אותו עתה,

היה נזהר מאוד..."